

RĪGAS PILSĒTAS ARHITEKTA KOLĒĢIJAS SĒDES

“Aģentūras darbības novērtējums”

PROTOKOLS

2020. gada 13. augustā

Nr. 3 (106)

Sēde tiek atklāta: plkst. 14:00, daļa dalībnieku piedalās klātienē, daļa – attālināti MS Teams vidē.

Sēdi vada: direktors, Rīgas pilsētas arhitekts Gvido Princis.

Sēdi protokolē: Agrita Lūse

Sēdē piedalās: kolēģijas locekļi: Sabīne Skudra, Ilze Purmale, Andris Kronbergs, Viesturs Brūzis, Lolita Sarma, Egons Bērziņš, Raimonds Eizenšmits, Helēna Gūtmane, Ilmārs Leikums, Jānis Dripe, Andis Kublačovs, Gints Sūna, Jānis Krastiņš, Andrejs Broks.

Citi sēdes dalībnieki: Zanda Treimane, Mārtiņš Dambergs (RD administrācijas pārstāvis), Marks Geldofs (Mark Geldof) (SIA “ALPS ainavu darbnīca”).

Sēdi slēdz: plkst. 16.00

G. Princis: Paldies, kolēģi, par klātbūtni, esam pulcējušies saistībā ar procesu, kas uzsākts Rīgas pašvaldībā un attiecas uz būvniecības procesu pārvērtēšanu. Kolēģijas dalībnieki ir iepazinušies ar procesu un aicināti diskutēt par šo tēmu kolēģijas sēdē. Kolēģijas sastāv no sabiedrisko partneru pārstāvjiem, NVO pārstāvjiem, kuri ir profesionāli padomdevēji institūcijas ikdienas darbos. Lai novērtētu un saprastu, kādas izmaiņas paredzēs plānotās strukturālās pārmaiņas, ir organizēta šī sēde, kuras iniciatore – Helēna Gūtmane. Sēdē piedalās Rīgas pilsētas būvvaldes un RD Pilsētas attīstības departamenta pārstāvji, Rīgas domes administrācijas pārstāvis Mārtiņš Dambergs.

H.Gūtmane: Paldies visiem par dalību. Vēlētos pateikties darba grupai par to, cik operatīvi un līdzdalīgi darba grupa iesaistījās šajā procesā. Bija daudzas tikšanās ar Urban Institute, tika uzklausi viedokļi. Urban Institute kopsapulcē 15 cilvēku sastāvā ierosināju un mani atbalstīja, ka sniedzu ideju par īpašu kolēģijas sēdi, kurā izskatītu plānotās strukturālās izmaiņas. Vēl šodien Urban Institute tikās ar RD darba grupu, bija interesanta diskusija, apkopoti daudzi viedokļi, tika domāts par reorganizācijas nepieciešamību un pamatojumu. Darba grupai jau ir pirmie secinājumi un pirmais redzējums – kā varētu notikt reorganizācija. Lietderīgi ir uzklausi darba grupas pārstāvi. Neliela piezīme – patvaļīgi aicināju sēdē piedalīties Mark Gedolf, kas ir viens no Urban Institute dibinātājiem un varētu ieskicēt Beļģijas pieredzi pilsētas arhitektu lomai pilsētu attīstības jomā.

M.Dambergs: Esmu RD pagaidu administrācijas vadītāja biroja vadītājs un darba grupas loceklis. Esmu deleģēts dalībai sēdē, jo man ir zināms ieskats šajā tēmā. Domas un diskusijas par nepieciešamajām pārmaiņām sākās vienlaikus ar atlases procedūras uzsākšanu PAD direktora vietai. Ilze Purmale nāca ar savu redzējumu, kur parādījās, ka nepieciešamas pārmaiņas un signāli, ka iespējams uzlabot PAD un citu departamentu darbību. Tas bija viens dokuments. Otrs dokumentu sagatavoja Būvvaldes priekšnieka pienākumu izpildītājs, kur bija akcentēti Būvvaldes administratīvie procesi un priekšlikumi, kā darbu varētu organizēt veiksmīgāk. Abi dokumenti kalpoja par pamatu darba grupas izveidei.

Mūsu rīkojumam nebija izveidots komunikācijas plāns, par to netika plašāk stāstīts, jo faktiski darba grupas uzdevums tika fokusēts uz PAD un Būvvaldi – ko un kā uzlabot šajos departamentos. Nenoliedzami darba grupas pieteikumā parādījās arī trešā, saistītā institūcija – Rīgas pilsētas arhitekta birojs, kura ikdienā mijiedarbojas gan ar PAD, gan Būvvaldi.

Uzstādījums tika nedaudz pārprasts, vēlos norādīt, ka darba grupas uzdevums nav RPAB likvidācija. Darba grupai bija īss termiņš, domājot par Ilzes Purmales un Būvvaldes vadītāja p.i. redzējumu par pārmaiņām. Jo nāk jauni politiķi, viņiem vajadzēs laiku, lai ar visu iepazītos. Dzīve ieviesa korekcijas un darba grupa ir paplašināta. Runājot par identificējamām problēmām, šobrīd darba grupa uzklaua profesionālās organizācijas, izsūtījusi aptaujas anketu visām apkaimes biedrībām, lai iegūtu pakalpojumu lietotāju viedokli par to, kā darbs tiek organizēts šobrīd. Starpsecinājumi norāda uz diviem secinājumiem – īstermiņa mērķis ir vienkāršas institucionālās pārmaiņas, mainot hierarhiskās lietas. Būvvalde un PAD abas darbojas kā iestādes, vadītājam ir zināma autonomija. Otrs jautājums šajā klātienē tikšanās laikā – pagaidu administrācijas jautājumu vērtēšana plašākā kontekstā – RPAB kā pakalpojumu sniedzējs un pilsētas arhitekta loma pilsētas attīstības procesos.

Tas varētu būt, īsos vilcienos, mērķu ietvars ir mēģinājums paskatīties uz pilsētas attīstību kā vienotu procesu, kur jāiesaistās RPAB, Būvvaldei, PAD. Pārmaiņas ir vajadzīgas, jo funkcijas šobrīd saskaras un pārklājas. Darba grupai palikusi sajūta, ka pilsētas attīstības process jādepolitizē, neļaujot profesionāļu darbu ietekmēt politiskām ambīcijām un subjektīviem uzskatiem komisijās, kas skar būvniecību. Deputātu ietekme šo departamentu darbībā nedrīkstētu parādīties.

Mums ir mērķis apskatīt veidu, kā depolitizēt pilsētas attīstības procesus un to realizāciju. Sākotnēji pat nelikās, ka būtu nepieciešama preses relīze, tās nepieciešamības iniciējošais punkts bija PAD jaunā vadītāja dienesta ziņojums. Paturam prātā, ka RPAB iesniedzis atskaiti par iepriekšējo darbību un turpmākās darbības stratēģiju, kā arī to, kāda ir mijiedarbība ar publiskajām aģentūrām.

G. Princis: Dzirdējām izklāstu par uzstādījumiem un šā brīža situāciju. Komentārs – no pilsētas attīstības viedokļa Būvalde, PAD un RPAB ir sadarbības partneri. Arī Mājokļu un vides un Satiksmes departamenti ir nopietni spēlētāji. Vai šīs darba grupas pilnvaru mandāts ļauj padomā vēl plašāk, ne tikai trīs struktūru ietvaros?

M. Dambergs: Termiņš ir 14.septembris. Neraugoties uz paustajām bažām, nav bijis mērķis kaut ko paslēpt. Notiek aktīvs dialogs ar ieinteresētajām pusēm. Pienākot 14.septembrim, jāsaka, ka daļēji attīstība būs atkarīga no domes jaunā sastāva. Teikšu, ka 14.septembrī būsīm nonākuši pie starpsecinājumiem, lai uzsāktu starpprocesus. Būs skaidrība par iepriekšējiem darbiem. Atgriezoties pie lielākas vīzijas, PAD centrālā funkcija ir pilsētas attīstība, departamentam ir vadošā loma, bet tas ir sarežģīti. Ja runājam par attīstību un mobilitāti – tie ir lieli izaicinājumi, kā īstenot šo lomu, jo katrs departaments tomēr dzīvo autonomā režīmā. Kad likām kopā veicamos darbus, nepavisam nebija viegli visas šīs struktūras dabūt pie viena galda un iegūt pozitīvu virzību. Tas ir tas lielais jautājums – kā pilsētai harmoniski attīstīties. Šī brīža darba grupas skatu punkts – vai strādāt pie tā paplašinātā sastāvā. Bet rezultāti nebūs sasniedzami līdz 14.septembrim. Kur funkcijām jāatrodas.

Bija ideja Satiksmes departament pievienot PAD, arī radikālāki priekšlikumi. Vadošā loma attīstībā jābūt PAD, vienlaikus esam runājuši par funkciju izvērtēšanu un ārējo funkciju auditu. Saimnieciskos procesus pārziņa citas iestādes un institūcijas. Mums jātiek galā ar PAD un Būvvaldi, paplašināt funkcijas atsevišķām aģentūrām. Aicinu kritiski skatīties, jo šobrīd notiek darbs.

A. Kublačovs: Visu cieņu, tikšanās bija ļoti labas. Joprojām sāpīgs jautājums – kāpēc RPAB netika iekļauts darba grupā? Vai to tagad atzīst kā taktisku kļūmi vai apzinātu lēmumu? Tagad ir normāls process.

M. Dambergs: Sākuma uzstādījums – administrācijas redzes lokā bija 2 dokumenti, Ilzes Purmales, PAD direktores vīzija un Būvvaldes vīzija. Nebija norādes uz citām institūcijām. Mums bija dienesta ziņojums, bija pieminēts arī RPAB attiecībā uz būvniecības procesa birokrātiju. Divas struktūrvienības bija izteikušas vēlmi. Redzam arī publisko rezonansi, RPAB iesniedz atskaiti un stratēģiju, kas tika

apstiprināta. Bet juridiski šis dokuments nebija pielīdzināms tiem diviem minētajiem, uz kuriem balstījās darba grupas izveide. Mēs bijām pārsteigti, ka neizpratne mūs sasniedza caur publisko telpu, nevis pats RPAB atnāca pie mums un izteica bažas. Jā, nebijām domājuši, kas tas ir specifiski komunicējams jautājums. Taču nāk jauns domes sastāvs un dažas lietas var ievilkties.

I. Purmale: Lielu daļu jau Mārtiņš izstāstīja. Mana vīzija patiešām bija plašākā mērogā. Mūsu reglamentā ir mandāts tam, ka esam vadošā iestāde attīstības jautājumos. Gan attīstības plāna dokumentu izstrādē, gan to īstenošanas monitorings. Mums jāveic procesu pārraudzība, sākot no pašiem sākumiem līdz pat svinīgās nodošanas lentītes griešanai. Taču mēs visi zinām, ka šo uzdevumu pilnvērtīgi nespējam realizēt. Jo tas, kas nāk no Būvvaldes par reālo būvniecību, maigi sakot – ne pēc būtības, mēs risinām dienas kārtībā. Mēģinām stratēģiski saprast, kam piederētu projekts. Nevaram teikt, ka plānošanas dokumentus varam monitorēt pēc būtības. Mans redzējums balstījās uz to, lai sakārtotu pārvaldības modeli visā pašvaldībā. Lai mēs varētu veikt pilnvērtīgi funkcijas un koordinēt darbu starp visiem departamentiem. Jāizveido modelis, ka plānošanas dokuments iziet cauri visiem līmeņiem, tai skaitā Būvvaldes procesiem, kas nav PAD kompetence. Ar vienu kāju jau esam šajā lauciņā. Šajā pilnīgi neregulētajā līmenī it kā to vajadzētu darīt pašiem nozaru departamentiem, taču ir uzskats, ka tas ir RDPAD jautājums. Tā mēs viens uz otru skatāmies un faktiski nekas nenotiek. Tagad ir vasaras beigas, jādomā par nākamā gada budžetu – kā definējam aktivitātes, kā monitorējam, kā notikusi īstenošana. Šis process nav sakārtots. Mans redzējums bija tieši tāds – kā veikt strukturālas izmaiņas, kas skar daudzus nozaru departamentus (SD, MVD), kā sadalām funkcijas, atbildību un kā varam strādāt vienoti – redzam, kādā laikā procesi īstenoti, viss ir redzams caurspīdīgā veidā mūs kontrolējošām iestādēm. Jāsāk ar savu saimniecību. Arī darba grupas ietvaros skatījāmies Būvvaldes funkcionalitāti. Koordinētība jāuzlabo visos departamentos. Jādarbojas kā vienotai komandai pilsētas attīstības mērķu realizācijā. Mēs esam sevi noslogojuši ar visādām lietām, darbojamies diezgan individuāli un nav pat laika komunicēt vienam ar otru. Apsverot visus argumentus par un pret, domājam, ka Būvvaldei, PAD un RPAB varbūt derīgi strādāt vienoti, lai nodrošinātu kopējo mērķi. Mēs vēlētos, lai departamentam (PAD) kā vienotai struktūrai no domes deleģē mandātu, pilnvaras koordinēt pilsētas attīstību. Arī RPAB lai ir tiešām iesaistīts procesos jau ikdienā, nevis tikai fragmentāri pieslēdzoties, turklāt būtu līdzdalīgs lēmumu pieņemšanā ikdienā. Mēs varētu veidot atjaunotu kolēģiju vai Būvniecības padomi, kas skata diezgan plašu pilsētas būvniecības jautājumu loku. Ne tikai pilsētvidi, publisko ārtelpu, bet arī inženiertīklus, komunikācijas. Tas jāsāk risināt diezgan steidzami. Mums vajadzētu mandātu. Pašvaldībai trūkst iestādes, kas savēl kopā visu jautājumus – apstādījumus, pazemes komunikācijas, ēkas, transportu, u.c. Viss, kas saistās ar pilsētvidi, ir sadrumstalots, jo ir deleģēts nozaru departamentiem. Un procesos iesaistās tikai apsaimniekošanas līmenī. No vienas puses baida, ka varam pāraugt par mega struktūru, turklāt ar šā brīža resursiem nemaz nav iespējams pacelt. Visu uzņemties arī nevaram. Jānodala kompetences, kas paliek PAD un kas nozaru departamentiem. Mēs varam uzņemties atbildību, lai neviens departaments nedara kaut ko atrauti no cita, lai nepārklātos uzdevumi. Sarežģīti, kā to salikt visu kopā. Nepieciešama struktūra, kas nodarbojas ar attīstības projektu īstenošanu, nevis apsaimniekošanu – bedrīšu lāpīšanu un meliorācijas grāvju tīrīšanu. Tam jābūt ar atsevišķu mandātu. Arī investīciju programma ir vienā katlā – attīstības projekti un ekspluatācijas projekti. Pārsvārā apsaimniekošana apēd visu naudu, varam cerēt tikai uz Eiropas naudām. Bet finansējums no ārpusē vienmēr nes līdzī daudz sarežģītu lietu. Kardināli nekādas attīstības iespējas nesanāk. Mēs saprotam, ka iespējas ir tādas, kādas ir. Taču ne jau ar mūsu 3 iestādēm viss sākas un viss beidzas. Mēģinu ieskicēt, pie kā sarunās esam nonākuši. Nezinām, vai mums deleģējums būs vai nē, bet sākam ar sevi. Lai pilnvērtīgi pildītu uzticēto funkciju. Kā efektīvi un koordinēti darboties – tā ir galvenā sāpe un galvenā problēma. Mums šķiet pareizi, ka tuvināmies domes vadībai, sabiedrībai, mums ir vienots profesionāls viedoklis. Mums jātuvinās un abām pusēm jāstrādā sinhroni un ikdienā. Padomes varētu vadīt dažādu jomu speciālisti.

G. Princis: Iedevi priekšstatu, kas ir dienas kārtībā. Kopsavēlot – kā iestādes vadītājas redzējums, ka plānošana, kas ir fundamentāla PAD lieta, jāattīsta līdz īstenošanai. Tā ir misija. Un lai saimnieciskie procesi netraucētu attīstības procesiem.

H. Gūtmane: Ilze – vai Tavu viedokli ir iespējams interpretēt kā 3 institūciju apvienošanu zem viena jumta?

I. Purmale: Jā, mūsu redzējums ir tāds, ka būtu visefektīvāk strādāt visām 3 institūcijām atrodoties zem viena jumta.

H. Gūtmane: Likvidēt Būvvaldi un RPAB?

I. Purmale: Es nevaru teikt – likvidēt, jo birojs vai arhitekta dienests ir ierakstīts Arhitektūras likuma projektā, kā arī norādīts, kam tiek pakļauts arhitekta birojs. Kā redzam hierarhiski šo struktūru. Mūsu piedāvājums šajā brīdī – zem PAD jumta būtu arhitekts birojs un Būvvalde kā kontrolējoša iestāde. Tad varētu nodrošināt pilnvērtīgu darbu vienota mērķa sasniegšanai. Ja runājam par politisko atkarību, tad kā vienotai komandai ir vieglāk noformulēt mūsu viedokli domes vadībai. Jo atsevišķi strādājot, katrai institūcijai ir nedaudz atšķirīgs viedoklis. Līdz ar to domes vadībai ir grūtības saprast, jo Būvvalde pauž vienu viedokli, PAD skaidro ko citu, arhitekti vēl paskatās no sava rakursa. Mums pašiem jāiet ar vienotu viedokli. Mēram nevar būt tik daudz laika, lai iedziļinātos mūsu jautājumos ikdienas režīmā. Tas varētu būt pilsētas attīstības jautājums. Vai Attīstības komiteja – tie politiskie līmeņi. Lai mēs kā speciālisti izietu ar vienu viedokli politiskajā laukā, mums vajadzētu būt maksimāli koordinētai komandai.

J. Krastiņš: Ļoti precīzi un saprotamā veidā to var izdarīt – plānošanas attīstība un būvniecības kontrole cieši sadarbojas.

M. Dambergs: Darba grupai ir izstrādāti priekšlikumi, vēl notiek diskusijas, Ilze galveno secinājumu noformulēja vienā teikumā. Šobrīd darba grupa izstrādājusi secinājumus, konsultējoties ar visām pusēm. 14. septembrī darba grupa iesniegs šos priekšlikumus jaunajam domes vadītājam, priekšlikumi balstīti uz speciālistu viedokļiem, apkaimju biedrību viedokli un citu informāciju.

Darba grupa šo darbu ir pabeigusi. Un, vai darbs turpināsies paplašinātā sastāvā, atkarīgs no domes priekšsēdētāja. Vai arī tiek uzskatīts, ka darbs ir noslēdzies un būs jauns rīkojums par darba grupu.

A. Broks: Vēlējos apsvērt un izprast, kas ir profesionālā un kas ir politiskā atbildība. Ja izskaidrotu, kāda ir struktūra un uzbūve katram no šiem diviem aspektiem. PAD nodalītība savā ziņā ir kaitējoša, jo dzīvo savu dzīvi. Jo nenotiek sadarbība. Bet profesionāļu iesaiste, profesionāļu pārstāvniecība tiek izmantota tikai kā atsauce uz politisko lēmumu pieņemšanu, un tiek piemeklēta pēc vajadzības. RPAB var nodrošināt profesionālo organizāciju līdzatbildīgo balsi. Būtu labi, ja, lēmumus pieņemot, būtu attiecīgā balss loma un atbildība par pausto viedokli. Lai lēmums nebūtu izmantojams tikai politiskajās manipulācijās, kad tas ir izdevīgi.

I. Purmale: Ja runājam par profesionālām organizācijām, vai Būvniecības padomi, vai kolēģiju, pie konkrēta jautājuma izskatīšanas un koleģiāla lēmuma pieņemšanas loma varētu būt galvenajam arhitektam. Arī pilsētas galvenais arhitekts ir prestižais viedoklis, bet nevar pieņemt lēmumu viens pats – tāpēc ir kolēģija, Būvniecības padome, kur ir Būvvaldes pārstāvji – tas viss kopā varētu būt tāds secīgs turpinājums. Vispirms ieceres skata Būvniecības padomē, tad citi iesaistītie profesionāļi, tad varētu atspējot politiskās vēlmes. Pilsētas Būvniecības padome varētu nodrošināt profesionāļu viedokli jautājumu risināšanā.

A. Broks: Kā dažādas padomes tiks iesaistītas struktūrā, lai lēmumi tiktu ņemti vērā?

I. Purmale: Būvniecības padomes formāts varētu skatīt visplašāko jautājumu loku, arī pieminēkļu statusu. Padomes lēmumiem būtu svars, nevis tikai rekomendējoša loma. Balstoties uz šiem lēmumiem, tiktu gatavoti administratīvie akti, kurus izsniedz Būvvalde.

J. Dripe: Man jājūtas atbildīgam par procesu, jo 2006.gadā bija gods un iespēja strādāt pie nolikuma par Arhitekta biroja izveidi. Toreiz bija cita situācija – Rīgas pilsētas attīstības plāns bija korumpēts dokuments ar viegli pamanāmu un starptautiskā praksē neatzītu spot zoning lietojumu. Tajā situācijā noteikti bija pareizi demokrātiskā veidā sadalīt administratīvo atbildību (varu) starp Attīstības departamenta, Būvvaldes un Pilsētas arhitekta biroja vadītājiem. Mazinājās korupcijas riski, jo bija

jāpanāk vienošanās starp 3 institūcijām. Ja visi klātesošie ir pārliecināti, ka mēs esam neatgriezeniski un demokrātiskā veidā sakārtojuši visu plānošanas un arhitektūras projektēšanas procesu, ka varam apvienot šīs 3 struktūras vienotā institūcijā, tad diskusijai ir pamats. Es par to nebūtu tik pārliecināts, jo politiska ietekme uz plānošanas procesu vienmēr ir bijusi un būs. Paanalizējiet nozīmēšanas veidu un personālijas Pilsētas attīstības departamenta vadītāja amatā nesenā un tālākā vēsturē. Atliek piramīdas virsotnē nonākt politiski ietekmējamam neprofesionālim un process kļūst nebaudāms un ar būtiskām ilgtermiņa sekām. Pirms apvienošanās, vajadzētu izrunāt, kā pie šādas organizatoriskās struktūras tiek stiprināta laba pārvaldība, plaša loka profesionāļu iesaiste lielu projektu apspriešanā (Rail Baltica u.c.). Mani interesē arī lai nepazustu diskusija par tieši arhitektūrai specifiskiem jautājumiem (semantika, vietas gars, konteksts...). Šie jautājumi nekad nebūs Būvvaldes vai attīstības departamenta prioritāte. Arī Pilsētas arhitekta biroja atrašanās vieta nav mazsvarīga – ilggadējā Rīgas pilsētas arhitekta Šmēlinga dzīvoklis ir daļa no pilsētas būvvēstures. Tā ir arī Rīgas pilsētas reprezentācijas iespēja.

Vēl viens aspekts – stiprinot Pilsētas arhitekta biroju un domājot par Davosas deklarāciju Baukultur aspektā, būtu teicami kopā ar Rīgas pilsētas arhitektu (vietnieku statusā?) strādāt arī pilsētas galvenajam dārzniekam (ainavu arhitektam) un pilsētas galvenajam māksliniekam. Arhitekts varētu būt koordinējošā figūra Rīgas pilsēttelpas optimālai izveidei un pārraudzībai no labas arhitektūras, publiskās ārtelpas, zaļās arhitektūras un pilsētvides dizaina aspektiem. Pilsētas arhitekts Rīgai ir vienlaikus gan tradīcija, gan iespēja. (*Runas atreferējums koriģēts 5.10.2020 pēc J.Dripes lūguma*)

H. Gūtmane: Jautājums par Būvvaldi – kāds bija iemesls, kāds bija process, kā Būvvalde un PAD kļuva par divām iestādēm, nevis vienu?

G. Princis: Es varu nokomentēt. Mums bija jāizpilda uzdevums un misija, jānodala riski. Politisks uzdevums. Lai vara nekonzentrētos vienās rokās. 2009.gadā Būvvalde tika atdalīta no PAD un sāka strādāt savu dzīvi.

J. Krastiņš: Pārstāvu biedrību ICOMOS, kura arī deva atzinumu šī jautājuma sakarā. Nolasīšu ICOMOS vēstuli (lasa vēstuli). Ir paradokss, ka daļa no Rīgas specifiskajām funkcijām ir pārgājusi valstij. Ir neloģiski, ka katra Latvijas pašvaldība uzņemas atbildību par kultūras pieminekļiem, bet Rīgā to dara valsts. Viss notiek subjektīvā līmenī – valsts pieņem lēmumu, bet to apstiprina pašvaldība. Tā dēvētajā krievu laikā Rīgā bija spēcīga pieminekļu aizsardzības institūcija, sistēma, kas izveidojās Holcmaņa vadībā. Tā ir mērķtiecīgi reducēta, pilsēta pati ir atteikusies no vērtību uzturēšanas un misijas to darīt. Tās ir lietas, ka būtu jāpārņem atpakaļ.

H. Gūtmane: Vai drīkstu palūgt Mark Geldof izteikties par pilsētas arhitekta biroja lomu citās pilsētās?

May I ask you to give a short comment on the importance of city architect in Belgium!

Aicinu Jūs izteikt īsu komentāru par pilsētas arhitekta lomu Beļģijā.

M. Geldofs (Mark Geldof): Thank you for giving me a word, I will be very short. The function of city architect in the Netherlands and Belgium is something of the last 20-30 years, because there was a need to create this office, due the fact that since 1980s there has been more and more complex situation regarding city development, so departments became very large and strong, but separated from each other. Vertical decision making was really in place. So, there was a necessity to create, let's say, intermediate office where issues could be discussed and researched independently. Therefore, private architects who were ready to leave their private office were invited to become city architects for the next 5-10 years. They saw it as a mission to bring added value from their professional life to the city development. So today on national level we have an architect who is taking care of innovations in architectural public works, buildings. On a city level instead city development is a real issue rather than buildings. The main task today of the city architect is to connect the departments in order to develop horizontal communication line and what is the most important to guard the quality of what is happening and how the city is changed and managed. The key question is to try to detect which are the key

questions now and when I think about it, I should say that in Riga we have RailBaltica as the main key question, mobility, climate change and so on. This is what our city architects are involved in. They detect key questions and bring people together from all the internal departments and invited experts from outside to start work groups, conduct research.

Paldies, par iespēju izteikties! Būšu pavisam lakonisks. Nīderlandē un Beļģijā pilsētas arhitekta funkcija pastāv jau pēdējos 20-30 gadus. To diktēja nepieciešamība radīt atsevišķu, neatkarīgu biroju, laikā, kad, ņemot vērā pilsētu straujo un sarežģīto attīstību, esošie departamenti kļuva pārāk lieli un smagnēji, kā arī darbojās katrs pats par sevi. Kā rezultātā dominēja vertikālā komunikācija. Tāpēc radās nepieciešamība izveidot tādu kā neatkarīgu starpinstītūciju, kur tiktu diskutēts par svarīgiem jautājumiem. Tādējādi tie privātie arhitekti, kas bija gatavi atstāt savu privātpraksi un sniegt savu profesionālo pienesumu pilsētas attīstībai, kļuva par pilsētas arhitektiem uz nākamajiem 5-10 gadiem. Šodien mums nacionālā līmenī ir arhitekts, kas atbild par inovācijām publiskajās ēkās, savukārt pilsētas līmenī aktuālais jautājums ir drīzāk pilsētas attīstība nekā būves. Tāpēc galvenais pilsētas arhitekta uzdevums ir apvienot dažādos departamentus, veidot horizontālo komunikāciju un kas ir pats svarīgākais – nosargāt kvalitāti, kādā pilsēta tiek mainīta. Galvenais uzdevums ir identificēt, kādi ir aktuālie jautājumi uz doto brīdi. Rīgā, manuprāt, tie ir RailBaltica, mobilitāte un klimata pārmaiņas. Tie ir jautājumi, kuros ir jāiesaistās pilsētas arhitektam. Viņš definē aktuālos jautājumus un apvieno cilvēkus no dažādiem departamentiem, un piesaista ārštata speciālistus, ja nepieciešams, lai izveidotu darba grupas, pētītu, diskutētu.

H. Gūtmane: Is it out of department structure?

Vai tas ir ārpus departamentu struktūras?

M. Geldofs: Yes, it is independent. It is paid by the cities, but they do it because they feel the need of this to have this institution. Also, city architects are private people. When they go into position, they do not feel comfortable anymore, they step aside and go back to the private office. I believe this is a strong point of it. They are independent people. Thank you!

Jā, tā ir neatkarīga institūcija, ko apmaksā no pilsētas kabatas. Pilsētas arhitekti ir privātpersonas. Kad viņi sasniedz statusu, kurā vairs nejūtas komfortabli, tie var pievērsties atpakaļ savai privātpraksi. Manuprāt, tas, ka pilsētas arhitekts ir privātpersona, ir spēcīgs arguments par labu tam, ka pilsētas arhitekts paliek neatkarīgs.

G. Princis: Thank you, Mark! I will sum up it in Latvian as I heard, so that our colleagues could follow your point.

Paldies, Mark! Es rezumēšu tevis sacīto latviski, lai pārējie kolēģi varētu sekot līdzi domai.

G. Princis: Paldies par komentāru. Marks norādīja uz Beļģijas pieredzi, kur ir 30 gadus sena pilsētas arhitekta struktūra. Šo biroju izveidošanās ir vajadzības virzīta un vajadzība izriet no tā, ka pilsētas kļūst par sarežģītiem, apjomīgiem kompleksiem, kā rezultātā nepieciešama fundamentāla ārēja struktūra, kas relatīvi vieglāk var apspriest aktuālos jautājumus. Beļģijas gadījumā par pilsētu arhitektiem kļūst praktizējoši arhitekti, kas uz 5 gadu ilgu posmu iesaistās misijā būt par galvenajiem arhitektiem pilsētās. Šodienas pilsētas arhitektu uzmanības lokā – mobilitāte un klimata pārmaiņu jautājums, kas atšķiras no pamatstruktūru misijām. Lai aktualizētu svarīgos jautājumus un procesus, tiek iesaistītas dažādas institūcijas.

H. Gūtmane: Marks Geldofs vēlējās pateikt, ka departamenti, kuri mēģināja atrisināt kompleksas lietas, bija pārāk lieli, līdz ar to tiek pazaudēts redzējums. Pilsētu arhitekti ir tieši tā iestāde, kas ārpus visiem darbiem ierauga tos svarīgos punktus, kam jāpievērš uzmanība un nemitīgi atgādina par svarīgiem jautājumiem – kas jādara, kur jāveido partnerība. Tas ir, mēģina izsist no darba ritma un rutīnas lielus departamentus, norādot, kas nav pamanīts.

G. Princis: Dodu vārdu klātesošajiem.

S. Skudra: Asociācija, kas parādījās publiskajā telpā šķita pārāk pieticīga. Šķita, ka jautājums netika risināts saknē, kāpēc struktūra tiek pārskatīta. Pašvaldības struktūrām pietrūkst vienotas izpratne. Arī iepriekš, komentējot stratēģiju nākamajam periodam, pilsētvide ir viena no Rīgas pilsētas stratēģijām, kas ir kompleksi risināms jautājums. Ir nepieciešamība rast labāku veidu, kā jautājumu risināt. Arī šeit ir būtiski, lai katrai no pilsētas prioritātēm būtu koordinators, izšķiroši svarīga ir ekspertu klātbūtne. Pilsētas arhitekta pilnvaras noteikti ir paplašināmas. Galvenais ir veicināt darbu.

G. Sūna: Esmu praktizējošs arhitekts un varu runāt tikai par vienu no vaļiem – Būvvaldi, kuras klients esmu. Tur skaņoju projektus, esmu pilnvarotā attīstītāju persona. Klausoties šos skaidrojumus, personīgi atbalstu konsolidāciju, bet kā norādīts – tas nav viena cilvēka lēmums. Lai tas ir kopīgi pieņemts lēmumus. Savukārt, ja maina to struktūru, varbūt padomāt, lai tie Būvvaldes klienti beidzot sajūt, ka sistēma uzbūvēta draudzīgāka. Bieži vien Būvvaldē ir sajūta, ka esam lūdzēja lomā, nevis pakalpojuma saņēmēji. Visur citur jūtos vērtīgāks.

G. Princis: Komfortablāk, ātrāk.

G. Sūna: Jā, lai projekti nav jāstumj caur Būvvaldi. Tagad ir sajūta, ka esam bezpersoniski, iesniedzam projektus caur www.bis.gov.lv (Būvniecības informācijas sistēma), iemet tur projektu, protams, saskaņošanas termiņi tiek kavēti, tad pašam jāmeklē, kur tad ir tā aizķeršanās. Projekti no kabineta uz kabinetu ir jāpārstumj. Virtuālā pārstumšana – tas nav pareizi.

G. Princis: Vienas pieturas pakalpojums.

G. Sūna: Nezinu, kāpēc bija likvidēta Inženieru padome, kas bija lielisks risinājums, jo vienuviet bija komunikāciju turētāji. Attīstītājam nav viegla dzīve Rīgā. Būtu ideāli, ja, Būvvaldē nokļūstot, projektam, būtu uzreiz zināms kāds speciālists, kas ir atbildīgs par projektu un sekotu līdzī saskaņošanas gaitai. Nevis arhitektam ir pašam jāskraida.

G. Princis: Praktisks ierosinājums attīstības projektu izskatīšanai.

I. Leikums: Publiskajā vidē dzirdot, ka plāno likvidēt arhitekta biroju, mēs no Latvijas Būvinženieru savienības vērsāmies RD ar bažām, ka nepiekrītam šādam procesam. Tikāmies ar darba grupas pārstāvjiem, no LBS tur ir 2 pārstāvji, pēc darba grupas lūguma precizējām vēlmes. Ar Būvvaldi un PAD esam runājuši, ka Arhitekta biroju neviens netaisās likvidēt – saņēmām apstiprinājumu. Attiecībā uz Arhitekta biroja darbu, vajadzētu pievērsties arī infrastruktūras konceptuālai attīstībai. Atsevišķos gadījumos vajadzētu piešķirt gala lēmēja tiesības, uz ko norādīja arī Krastiņa kungs. Nav labi, ja Būvniecības padomei ir viens lēmums, bet Arhitekta birojam cits. Mēs kolēģijas sēdē piedāvājām Arhitekta birojam pievērsties mikrorajona vizuālā tēla uzlabošanai jeb standartizācijai. Mūsaprāt kolēģijā profesionāļiem vajadzētu pārrunāt jautājumus – vajadzētu vairāk runāt ar sabiedrību un izskaidrot, kas tiek pieņemts. Runājām par Būvvaldes jautājumu, tas saskanēja ar Ginta Sūnas teikto. Mēs piedāvājam, lai Būvvaldē būtu lielāks kontakts ar saviem klientiem. Lai būtu vairāk iespējas izskaidrot projektu risinājumus – lai būtu saruna. Atsevišķiem projektiem vajadzētu zaļo koridoru, kā arī vajadzīgs projekta menedžeris no Būvvaldes puses. Tas parāda, kur ir problēmas. Arī Būvniecības informācijas sistēma – ir būvniecības procesa apgrūtinājums. No savas puses lūdzām un vērsām uzmanību, kā pašvaldībai un Rīgai ir iespēja ātrāk komunicēt ar BIS ieviesējiem.

G. Princis: Paldies par idejām un komentāriem Būvvaldei vispārējā investīciju projektu apkalpošanas procesā. Došu vārdu tiem, kas pieslēgušies attālināti.

V. Broks: Pieminot 2008.gadu un izmaiņas – būtiska lieta tanī laikā bija sašķeltas sistēmas, kas deva iespēju pieņemt atsevišķiem politiķiem izdevīgus lēmumus. Tāpēc sašķēlās struktūras. Šinī gadījumā ir jautājums – kāda loma būs personām, cik līdzatbildīgas būs, kā demokrātija tiks nodrošināta šajā pārvaldes struktūrā. Tas būtu jāpēta jaunā departamenta nolikuma izstrādes gaitā, lai atbildība gultos uz profesionāļiem, sabiedrību un ierēdņiem. Lai nevar izmantot sašķeltu struktūru, lai izdzītu cauri kādus projektus vai slepus pieņemtu kādus lēmumus.

G. Princis: Jābūt skaidrai lēmumu pieņemšanas struktūrai. Tas saskan ar citu kolēģu teikto – kā iesniegt projektu un to pieskatīt, kas būtu būtiski uzlabojams.

A. Kronbergs: Ja sākotnēji bija uztraukums, tad, noklausoties Ilzes Purmales teikto, sapratu, ka vīzija ir ieraudzījusi tādas lietas, kuras būtu labojamas – un tās ir horizontālās saites starp dažādiem departamentiem. Nerunāsim tikai par 3, bet arī tām ķeizarvalstīm, ko pieminēja Marks. Šīs mazās, dažādo resoru institūcijas kļuvušas ārkārtīgi neatkarīgas un pašpietiekamas, kā mēs to ieraudzījām lielajā projektā. Paldies Gvido, ka iesaisties Rail Baltica projektā. No malas var redzēt, ka SD nav dabūjams pie viena galda sarunai par šādu milzu projektu. Paldies, ka iesaistījies un uzņēmies koordinators lomu, lai savienotu pa horizontāli. Tas ir svarīgs Ilzes koncepcijas aspekts, kas jāatbalsta. Kādā veidā atgriezt iespēju visiem vienoties par vīzijām un risinājumiem būtiskās lietās. Ļoti labs virziens.

Otrs, var piekrist, ka no bērnodārza esam nonākuši sākumskolā. Attīstītā demokrātijā esam nonākuši tur, kur varam koordinēt kopā zem viena jumta, nekādi nedomājot, kas kaut kas būs jāpakļauj viena cilvēka lēmumam. Drīzāk – laba pieredze. Varbūt Krastiņa kungam nepatīk, bet mums ir pieredze, ka demokrācija nodrošina starpresoru darbību, pilsētībūvniecības padomē ir cilvēki no dažādām sabiedriskām organizācijām, tā ir pietiekama pārstāvniecība, kas nav politiski angažējama. Tas nav iespējams, jo cilvēki ir dažādi un neatkarīgi savās spējās. Tos nevar angažēt. Līdz ar to pilsētas arhitekts varētu būt zem viena jumta, bet neatkarīga starpdisciplināra institūcija ar padomdevēju loku. Tas būtu jāapstiprina ar nolikumu. Kas pasaka, kādos jautājumos kolēģijas lēmums ir saistošs un kādos nav saistošs. Es vēlos teikt, ka iespējams sākumskolas līmenī izveidot šo sistēmu un uzlabot savstarpējo komunikāciju.

G. Princis: Paldies par novērtējumu un starpdisciplinārās sadarbības akcentēšanu, gan arī par institucionālās neatkarības definēšanu. Kas ir būtiski, lai horizontāli saskaņotu dažādus projektus, lai spētu konsolidēt un pieņemt saprātīgus lēmumus.

E. Bērziņš: Andris Kronbergs jau noformulēja būtisko. Kādai jābūt struktūrai. Piekrītu Andrim, struktūra varētu būt laba, kamēr tur ir Ilze. Tas risks ir jāsamazina. Man ir aizdomas, ka Arhitekta biroju vēlas ievilkt kaut kādās piramīdās un padarīt bezzobainu. Problēma ir tā, ka plānošana iet nekompetences virzienā un tas nedod garantēto rezultātu, bet tikai viduvēju apmierinājumu ar procesu. Kamēr arhitektūra ir māksla, tai piemīt zināms elitārisms, tā nevar rasties tikai profānu procesu rezultātā. Rīga ir izcila ar arhitektūru un personībām, gan vēsturisku. Tas neradīsies turpmāk tikai kaut kādas publiskās vienošanās rezultātā. Struktūrai jābūt tādai, lai Arhitekta birojam būtu autoritāte un pietiekamība. Daudz kas atkarīgs no personībām. Arī kolēģijā strādājot – Tu esi nenopērkams. Viedokli piefiksē un jūties brīvs. Arī birojam ir jājūtas brīvam. Liels risks ir pakļaut Arhitekta biroju struktūrai. Tie ir radoši un unikāli speciālisti. Bet risks ir iebraukt profānisma purvā un pakļauties masu kultūrai. Es ticu tam, ko Ilze uzrakstījusi, kamēr Ilze ir.

G. Princis: Vienkāršas lietas paskatīties un ieraudzīt citas iespējas. Tā ir biroja misija ikdienas kontekstā.

A. Kronbergs: Ar vārdu elitārisms – uzmanīgi. Tas nav modīgs vārds. Mēs sapratām – atšķirīgs viedoklis ir elitārs.

R. Eizenšmits: Tik daudz viedokļi izskanējuši, ka atliek tikai pievienoties. Mani aizķēra Dripes kunga brīdinājums, ka sagaidāms politisks spiediens. Ir naivi cerēt, kas tas ātri samazināsies. Manuprāt, arī LBS viedoklis – Arhitekta viedoklim jāpaliek neatkarīgam savā redzējumā, savā vīzijā un lēmumos. Ja PAD iekļaus Būvvaldi un RPAB, tad būs jāizstrādā shēma, kas par ko atbild, kādā līmenī un tas var samazināt Arhitekta biroja neatkarību.

G. Princis: Paldies par vēstījumu. Sekojot Ilzes domai, labākais, kas uzkrāts šajos gados, ir forma un saturs. Noteikti nākotnē ir uzlabojumi – par ko stāsta Mārtiņš Dambergs, par ko esam domājuši – kā iespēja.

H. Gūtmane: Bija interesanti uz klausīt viedokļus. Pievienojos Jānim, Egonam un Raimondam. Liels risks ir vertikālo lēmumu pieņemšana no politiskās varas. Ja 3 institūcijas apvienotos, ja institūcijas vadītājam, lai kas tas arī nebūtu, tiek uzlikts papildus slogs un papildus riska situācija, arī emocionālais slogs. Tas būt nepārdomāti, kā Mārtiņš teica – mērķis samazināt politisko ietekmi. Tātad šis nav tas ceļš, kas ejams. Starpdepartamentu institūcija būtu tas modelis, kas var pulcēt daudzas personības.

L. Sarma: Nav noslēpums, kas pastāv vertikālītātes funkcija, un līdz ar dzirdētajiem pārmētumiem no arhitektiem – tas ir gala rezultāts, kas uzkrājis nepieciešamību pēc būtiskām pārmaiņām. Šī brīža struktūra nestrādā. Tieši, kas aktuāls ir tagad, kā reducēt uzkrāto negatīvismu – cenšamies to atrisināt Būvvaldes vadītāja pienākumu izpildītāja personā. Jānis (Būvvaldes vadītāja pienākumu izpildītājs). Jānis Būvvaldes darbību pārziņa no pašiem pamatiem, strādājot dažādos amatos Būvvaldē. Ir inženieris. Līdz ar to ceru, ka darba grupā tiks lietā savu profesionālo pieredzi. Izklidē bažas par riskiem ar politisko spiedienu. Uzticēsimies darba grupai, ja arī būs kas papildināms, katrs varam dot savu artavu. Neviens no mums nav universāls. Bet tas ir brīdis, kurā visi mēs varam meklēt labāko variantu. Kāda būtu struktūra, ka Rīgai būtu optimāla. Vērsīsim uzmanību, ja kādā no struktūrām parādīsies vertikālā lēmumu pieņemšana, lai mazinātu riskus. Tad caur Arhitektūras likumu vai normatīvo aktu centīsimies stiprināt kapacitāti. Pārmaiņās ir nepieciešamas, tās nevar uzreiz atrisināt, pārmaiņām jābūt lielākā struktūrā nozares līmenī.

G. Princis: Mērķis bija uz klausīt puses plašākā formātā, lai iesaistītie ir informēti, par to, kas notiek, lai dzirdam viedokļus. Process notiek, 14.septembrī būs starplēmums, pēc tam – pēc vajadzības – tikšanās un diskusijas.

I. Purmale: Būs ne tikai profesionāļu, bet arī sabiedrības viedoklis, projektētāju, vadītāju viedoklis. Būs visaptverošs skatījums uz lietām, uz kuru bāzes izkristalizēsīm gala lēmumu. Ar to iepazīstināsim. Iesniegsīm domes tā brīža vadībai. Tad redzēs, kā virzīsies process. Būs piedāvājums. Tas nebūs tikai 3 iestāžu redzējums, bet plašāks.

Sēdes vadītājs: G.Princis _____

Sēdi protokolē: A.Lūse _____

Kolēģijas locekļi:

Egons Bērziņš _____

Andrejs Broks _____

Viesturs Brūzis _____

Jānis Dripe _____

Raimonds Eizenšmits _____

Helēna Gūtmane _____

Jānis Krastiņš

Andris Kronbergs

Andis Kublačovs

Ilmārs Leikums

Ilze Purmale

Lolita Sarma

Sabīne Skudra

Gints Sūna
